L-Iskultura fil-Knisja Parrokkjali 1919 - 1931

F'dawn l-aħħar snin rajna xogħol ta' restawr siewi għaddej il-ħin kollu fil-knisja parrokkjali tar-raħal. Dan kollu jseħħ sforz l-appelli li jsiru mill-kappillan u l-kleru regolarment, u iżjed u iżjed bil-kontribuzzjonijiet tagħna lkoll. Dan ir-restawr qiegħed isir propju fuq xogħol ieħor li sar fl-istess knisja bejn is-snin 1919 u 1931. Illum ser naraw bejn wieħed u ieħor ix-xogħol li sar madwar tmenin sena ilu x'kien, min għamlu, u kif inġabru l-flus biex sar.

Ġbir ta' fondi

Wara li nbena l-kampnar ta' Baker u l-faċċata l-ġdida tal-knisja mfassla minn Karlu Farrugia, kien imiss li jissebbaħ l-intern tal-knisja. Ix-xogħol ta' disinn għal dak li ser naraw 'il quddiem tħalla f'idejn Karlu Farrugia. Xogħol li għamel mingħajr ħlas ħlief għal xi spejjeż li sikwit kien jinħtieġ jagħmel bejn ir-raħal u l-belt għal xi konsultazzjoni.

Il-ġbir ta' flus mar-raħal kien isir mill-prokuraturi tal-konfraternitajiet tal-Gudja u kkontrollati kull ġimgħa mill-kappillan. Għal dan il-għan ir-raħal kien tqassam fi tliet distretti - I ifisser Distretto Conf. SS Rosario - II ifisser Distretto Conf. Cintura - III jfisser Distretto Conf. SS Sacramento.

Kienet issir lotterija fil-ġimgħa. L-oġġetti li jittellgħu kienu jvarjaw; nofs lira fi flus; ċurkett tad-deheb; labra tad-deheb; par imsielet tad-deheb; tiġieġa; pakkett tabakk; ħaruf; bambin; libsa bil-fjuri; inkwadru; pastizzi u għanqud banana; sufle' u żewġ fliexken xorb; inċirata; zokkor; statwa ta' Sant Antnin; għonnella tal-ħarir; żewġ qomos; dqiq; sigarri; qassatat; ġakketta tal-ħarir; flanella u ġakketta; żewġ flanelli ta' l-irġiel; salib ta' Ġerusalem u oġġetti oħrajn kontemporanji.

Żewġ premjijiet li mhux soltu nisimgħu bihom f'xi lotterija kienu għoġol u ħmar. Inxtraw £13-l-wieħed, u kienu l-premju fit-18 ta' Jannar 1920 u fit-12 ta' Mejju 1920 rispettivament. It-tnejn li kienu ħallew somma sabiħa ta' flus, mill-għoġol kien baqa' £70.10s.6d u l-ħmar ħalla £125.4s.8d.

Il-kappillan kien kiseb il-permess mill-Awtorita' Ekkleżjastika biex tibda tinħadem il-bizzilla nhar ta' Ħadd.

Il-bejgħ tal-pastizzi b'risq ir-restawr tal-knisja ma damx wisq. Beda fil-25 ta' Jannar 1920 u waqaf fis-7 ta' Marzu ta' l-istess sena. F'sitt ġimgħat dan ix-xogħol ħalla qligħ ta' £5.4s.

Kienu wkoll jinxtraw il-flieles u jitqassmu għand familji voluntieri biex irabbuhom mingħajr ħlas. Persuni oħra kienu joffru li jrabbu flieles minn tagħhom għal dan il-għan. Billi l-prezz tat-tiġieġ fis-suq kien baxx ħafna, kien deċiż li t-tiġieġ jibdew ikunu l-premju ta' lotterija li ssir nhar ta' Ħadd. L-ammont ta' flieles għal dan l-iskop kien jaqbeż is-sitt mija.

Numru konsiderevoli ta' persuni kkontribwew għar-ristawr b'għotjiet personali ta' flus iżda isimhom ma jidhirx. L-uniċi żewġ ismijiet li jidhru huma, M. Ellul meta rebaħ l-għoġol, u Rosa Galdies li isimha jidher minħabba li l-kappillan kellu jagħmel xi dikjarazzjoni dwar il-kontijiet lill-

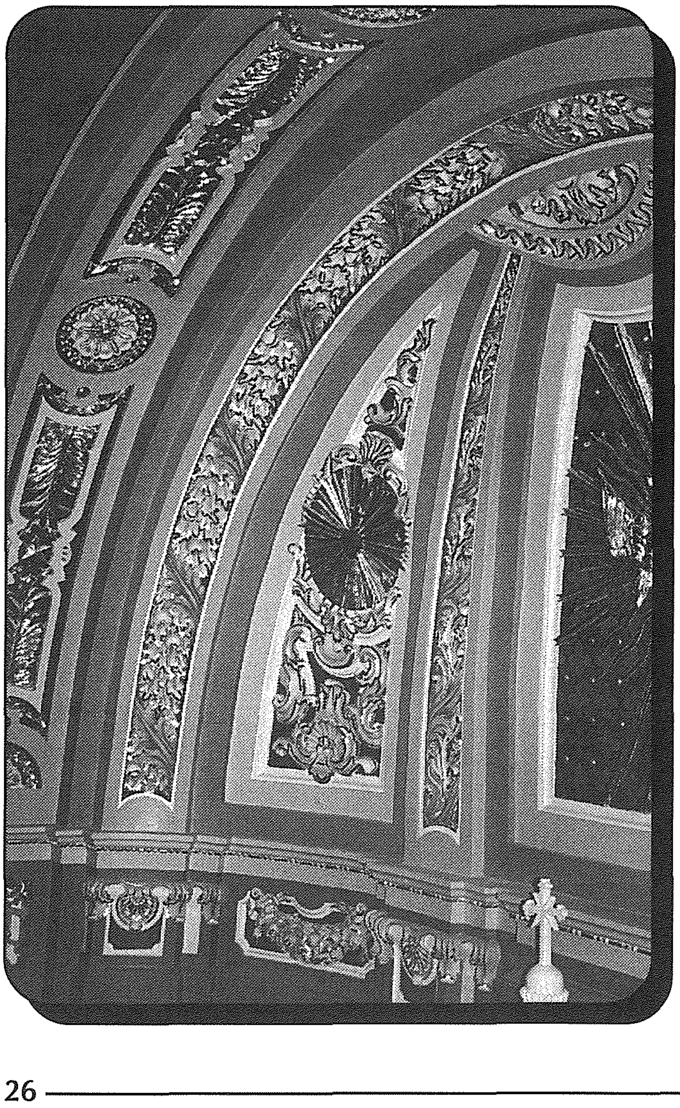

Parti mill-iskultura fil-ġebel fl-arzella tal-Kor li ġiet dekorata s-sena l-oħra.

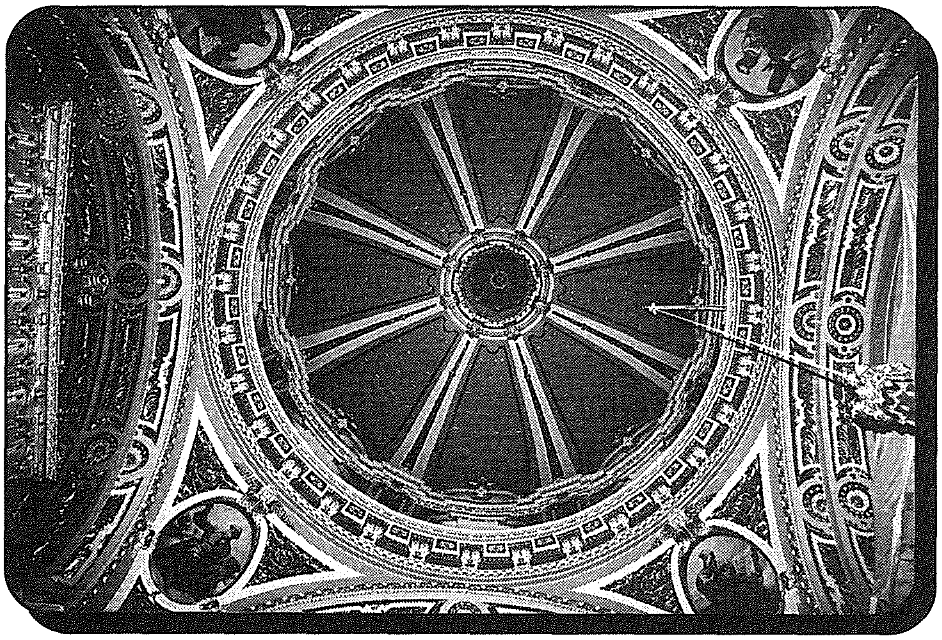

Il-gwarniċa bil-mensoli ta' taħt il-koppla skolpiti fil-ġebel.

assessur tal-Kurja.

L-uċuħ tar-raba' wkoll taw sehemhom. Mill-bejgħ tal-patata u s-silla nġabret is-somma ta' £21.11s.6d.

Punt interessanti huwa dak tal-karus li tqassam fil-ħwienet kollha tar-raħal biex il-klijenti jitfgħu dik ix-xi ħaġa żgħira. B'hekk nafu li fl-1919 fir-raħal kien hawn għoxrin ħanut u f'liema toroq kienu.

Kienu nġabru wkoll xi flus min-numru ta' benefatturi li kienu joħorġu sold fix-xahar bil-kundizzjoni li mill-istess fondi ssir quddiesa fix-xahar għall-benefatturi ħajjin u mejtin.

B'kollox kienet inġabret is-somma ta' £1164.15s.1d.

Ħidma sfiqa

Ix-xogħol beda immedjatament meta bdew jinġabru l-fondi. Dan ix-xogħol kien ikopri l-iskultura, disinn u żebgħa tat-troll tal-knisja u l-invjar tal-ħitan kollha; ristawr ta' tmien altari ta' l-irħam; l-iskultura fil-gwarniċ u l-ġnub ta' l-altari laterali; fil-fond ta' l-altari laterali tqiegħed l-irħam iswed u abjad; saret l-iskultura fil-gwarniċi li jduru mal-knisja kollha mill-iskulturi Fortunato Falzon (fil-ġebla 1919-1922), Antonio Agius (fil-ġebla 1924-1925) u Benjamin Caruana (fl-injam 1926-1927); sar l-altar tal-kor mill-irħamatur Antonio Baldacchino fl-1926; l-iskultur Liberato Borg (bejn l-1919 u l-1921) ħadem il-prospettivi tar-Rużarju u tal-Kurċifiss, il-gwarniċa bil-mensoli ta' taħt il-koppla, it-triangli bl-iskudett tagħhom ta' bejn il-koppla u l-erba' pilastri maġġuri; id-dekoratur Guseppi Muscat ħa ħsieb id-direzzjoni u d-dekorazzjoni; fl-istess snin saru wkoll mill-ġdid it-twieqi kollha tal-knisja u tal-koppla; l-iskultur Benjamin Caruana fl-1928 ħadem żewġ arkati kbar fl-injam u indurati, għall-bibien tal-korsija.

Biex saret l-iskultura, il-bini kien jinħtieġlu ħafna bdil ta' ġebel jew żieda ta' ġebel ieħor. It-twieqi bil-koxox tagħhom dritti mal-kumplament tal-bini, inbidlulhom madwar mitejn pied ġebel ma' ġebel ikbar, biex fiż-żejjed tal-ġebla ssir l-iskultura. Għal dan ix-xogħol flimkien ma' dak li kien meħtieġ fil-prospettivi tar-Rużarju u tal-Kurċifiss, kienu impjegati sitta min-nies li bejniethom ħadmu 1200 jum. Il-ħlas kien ivarja skond is-sengħa. L-ogħla ħlas kien ta' 4 xelini (4/) kuljum u l-inqas kien ta' 1 xelin u 4 soldi (1/4) kuljum. Magħhom kien hemm impjegat ukoll tifel biex inewwel u jaqdi l-bżonnijiet. Dan ix-xogħol sar minn tlett itfal li bejniethom ħadmu 206 ijiem. Il-ħlas ta' dawn kien ta' 3 soldi (3d) kuljum, iżda meta wieħed minnhom wera li ser jibqa' jaħdem, ir-rata nbidlet għal 4 soldi kuljum (4d).

Il-koppla wkoll kien jinħtiġilha żieda jew tibdil strutturali. Il-ġebel tal-mensoli qam £3.16s.5d u l-ġebel għall-iskudetti ta' taħt l-evenġelisti qam £1.0s.10d. Dan ix-xogħol tħalla f'idejn il-bennej Ġakkinu Calleja u n-naġġar Duminku Ellul.

Ix-xogħol kien għaddej bla serħan, tant li f'Novembru l-Kappillan taż-Żejtun kiteb lill-Kappillan tar-raħal fejn talbu biex lill-ħaddiema Żwieten iċedilhom il-jum tal-25 nhar Santa Katerina. Kien hemm ukoll għadd konsiderevoli ta' jiem fejn ix-xogħol baqa' għaddej ukoll tard bil-lejl fid-dawl tal-lampi tal-pitrolju.

L-entużjażmu u x-xogħol bla serħan jitlob aktar attenzjoni, jekk le xi diżgrazzja ma tonqosx, bħalma ġara fit-2 ta' Novembru 1919. Mill-fond tar-restawri tħallsu it-tabib u l-mediċina, inxtara l-ikel u tħallsu diversi attendenzi mediċi. Barra minn hekk saret ġabra mar-raħal kif ukoll ġbir ieħor privat, u d-dħul tqassam lill-aktar tlieta min-nies li kienu weġġgħu. Iżda għall-grazzja t'Alla fl-10 snin xogħol li kien għad baqa' xi jsir, kollox mexa sewwa u llum wieħed jista' jgawdi u jammira d-dekor xieraq fil-knisja tar-raħal.

Mario Gatt